

Jatrogenne ciała obce w jamie brzusznej - problemy medyczno-prawne

Jakub Trnka

Katedra Medycyny Sądowej AM we Wrocławiu, ul. J. Mikulicza-Radeckiego 4, 50-368
Wrocław, PL,
jtrnka@aol.pl,
<http://www.am.wroc.pl/content/view/3636/394/>

Streszczenie: Jatrogenne ciała obce u pacjenta to najczęściej materiały lub narzędzia używane w czasie zabiegów lekarskich, pozostawione w jamach ciała lub narządach wewnętrznych. Pozostawienie takich jatrogennych ciał obcych może się zdarzyć praktycznie w czasie każdego zabiegu i w każdej specjalności medycznej. Najczęściej takie przypadki zdarzają się w chirurgii w czasie operacji w zakresie jamy brzusznej. Ale mogą również zdarzyć się w ginekologii, laryngologii, neurochirurgii a nawet stomatologii (np. pozostawienie fragmentu złamanego wiertła w kanale korzenia zęba). Przypadki takie stwarzają liczne problemy dla lekarzy klinicyistów, ale również dla medyków sądowych. Celem lekarzy klinicyistów jest jak najszybsze zdiagnozowanie istnienia ciała obcego w ciele pacjenta i jego usunięcie. Medycy sądowi na zlecenie Sądu lub Prokuratury dokonują oceny prawidłowości postępowania lekarskiego (możliwość popełnienia błędu medycznego) i ustalają związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy działaniem lekarzy, a uszczerbkiem na zdrowiu pacjenta. Przedstawiono przypadek młodej kobiety, u której po zabiegu cesarskiego cięcia po 8 miesiącach ujawniono w jamie brzusznej jatrogenne ciało obce. Celem analiz sądowo-lekarskich było m.in. ustalenie drogi i czasu przedostania się tego ciała obcego do miejsca jego znalezienia.

Słowa kluczowe: *ciała obce, jatrogenne ciała, problemy prawne, błąd lekarski*

Abstract: The tools and materials used during medical procedures are the most common iatrogenic foreign bodies inside the patient, left inside cavities or internal organs. Such objects can be left inside the patient in almost any procedure and any field of medicine. They occur most often in the surgeries of the abdominal cavity, but can arise also in gynecology, laryngology, neurosurgery or even in stomatology (e.g. leaving a fragment of broken drill in a root canal of a tooth) Such cases present multiple problems for clinical practitioners and for forensic pathologists. The diagnosis of the foreign body and it's quickest removal is the main task for the clinicians. Forensic pathologists evaluate the correctness of the treatment (the probability of making medical errors) and establish cause and effect relations between the actions of medical staff and patients impairment of health. A case of a young woman is presented, where a iatrogenic foreign body was found, 8 months after a cesarean section.

The aim of the judicial medical analyses was, among others, the establishment of the route and time period of the object's implementation to the location of the discovery.

Keywords: *foreign bodies, iatrogenic bodies, legal issues, medical error*

1 Wstęp

Określenie ciała obce jatrogenne u pacjenta oznacza najczęściej pozostawienie narzędzia, materiału opatrunkowego lub innego materiału używanego w czasie zabiegu leczniczego w ciele pacjenta. Takie ciało obce może zostać pozostawione w jamie ciała lub różnych tkankach. Najczęściej takie pozostawienie dotyczy pola operacyjnego, ale może się również zdarzyć, że ciało obce zostanie odnalezione w dużej nieraz odległości od pola operacyjnego. Pozostawienie takich jatrogennych ciał obcych może się zdarzyć praktycznie w czasie każdego zabiegu i w każdej specjalności medycznej, od zabiegów kardiochirurgicznych zaczynając aż do zabiegów stomatologicznych. Najczęściej takie przypadki zdarzają się w chirurgii w czasie operacji w zakresie jamy brzusznej. Ale mogą również zdarzyć się w ginekologii, laryngologii, neurochirurgii a nawet w stomatologii. Rozległość i znaczny stopień ciężkości zabiegu operacyjnego zwiększają ryzyko pozostawienia ciała obcego w ciele pacjenta.

Przypadki pozostawienia takich ciał obcych zdarzają się praktycznie w szpitalach i klinikach na wszystkich poziomach referencyjności. Dotyczy to zarówno małych szpitali terenowych jak i renomowanych klinik w ośrodkach uniwersyteckich.

Wielkość pozostawianych ciał obcych jest różna. Zdarzają się przypadki pozostawienia dużych narzędzi chirurgicznych w jamie brzusznej, igieł, chust. W stomatologii stosunkowo częste jest pozostawienie fragmentu złamanego wiertła w kanale korzenia zęba.

Przypadki takich ciał obcych stwarzają liczne problemy dla lekarzy klinicyistów. Przede wszystkim podejmuje się działania profilaktyczne, polegające na stworzeniu zabezpieczeń organizacyjnych, zapobiegających możliwości pozostawienia ciała obcego po operacji w ciele pacjenta. Na sali operacyjnej jest zawsze wyznaczona osoba, która liczy narzędzia i inne materiały używane w czasie operacji.

Kolejnym celem lekarzy klinicyistów jest jak najszybsze zdiagnozowanie istnienia ciała obcego w ciele pacjenta i jego usunięcie, jeżeli już dojdzie do takiego zdarzenia. Aby to ułatwić, niektóre materiały np. chusty chirurgiczne mają specjalne znaczniki ułatwiające ich wykrycie przy pomocy badania rtg.

Odrębnym zagadnieniem jest rola medyków sądowych w takich przypadkach. Medycy sądowi na zlecenie Sądu lub Prokuratury działając w zespołach interdyscyplinarnych dokonują oceny prawidłowości postępowania lekarskiego (możliwość popełnienia błędu medycznego) i ustalają związki przyczynowo-skutkowe pomiędzy działaniem lekarzy a uszczerbkiem na zdrowiu pacjenta.

2 Opis przypadku

Przedstawiono przypadek młodej kobiety, u której po zabiegu cesarskiego cęcia wystąpiły dolegliwości bólowe w zakresie jamy brzusznej, biegunki, utrata wagi ciała. W wyniku przeprowadzonych badań po wielu miesiącach od zabiegu chirurgicznego ujawniono w jamie brzusznej jatrogenne ciało obce w postaci chusty. Celem analiz sądowo-lekarskich było m.in. ustalenie drogi i czasu przedostania się tego ciała obcego do miejsca jego znalezienia.

3 Wnioski

1. Jatrogenne ciała obce to najczęściej fragmenty materiałów lub narzędzia używane w czasie zabiegów leczniczych lub diagnostycznych w jamach ciała pacjenta.
2. Obecność takich ciał jest często ujawniana nawet dłuższy czas po zabiegu.
3. W niektórych przypadkach ciała takie mogą nie powodować dolegliwości i są rozpoznawane przypadkowo, w innych powodują poważne dolegliwości, a nawet mogą stwarzać stan zagrożenia dla życia pacjenta.

¹ Katedra Medycyny Sądowej AM we Wrocławiu, ul. J. Mikulicza-Radeckiego 4, 50-368 Wrocław, PL